

EEN ANALYSE VAN DE OPENBARING (16) Structureel middelpunt en kernthema

Er zijn drie manieren om de inhoud van een boek te leren kennen. De eerste is het meest voor de hand liggend: zelf het boek lezen. Maar je kunt ook de auteur raadplegen. Hij kan je vanzelfsprekend precies vertellen waarover zijn boek gaat. De derde mogelijkheid is te kijken wat de uitgever erover zegt. Die weet wat hij gepubliceerd heeft. Dit geldt voor elk boek, inclusief de *Openbaring*. We beginnen hier met de informatie die Jezus ons geeft.

Jezus: Ik kom spoedig “om een ieder te vergelden...”

In het Opschrift van de *Openbaring* (1.1-3) lezen we dat de oorsprong van de visioenen bij God ligt en dat hij ze aan Jezus Christus heeft geopenbaard. Jezus heeft ze daarop aan Johannes te kennen gegeven en die heeft op zijn beurt weer getuigd van “het woord Gods” en van “het getuigenis van Jezus Christus” alles wat hij gezien heeft (1.2). Hij deed dat in opdracht van de “luide stem” die hij op Patmos plotseling achter zich hoorde en hem opdroeg alles op te schrijven in een boek (1.10-11). Hoewel Johannes dus alles heeft opgeschreven, is niet hij de auteur van de *Openbaring*, maar Jezus samen met God. In het slotwoord van het boek (de epiloog) lezen we dat Jezus terugblijkt op wat hij heeft geopenbaard. Daarbij geeft hij aan waar de focus van de *Openbaring* ligt. Hij wijst drie keer op het feit dat hij spoedig zal komen. Het is veelzeggend dat hij juist in het *tweede deel* vermeldt dat hij komt *om te oordelen* (22.12). Want daarmee plaatst Jezus **het oordeel** in een **centrale positie** binnen de structuur van de epiloog. Een schematische weergave van de epiloog vinden we in het volgende overzicht (Fig.19).

EPILOOG VAN JEZUS (22.6-21) HET OORDEEL: STRUCTUREEL MIDDELPUNT EN KERNTHEMA		
<p>1° onderdeel (22.6-9) ↓ “Ik kom spoedig” (22.7)</p>	<p>2° onderdeel (22.10-15) ↓ “Zie, ik kom spoedig” (22.12) ↓ ORDEEL: “LOON NAAR WERKEN” (middelpunt en kernthema)</p>	<p>3° onderdeel (22.16-21) ↓ “Ja, ik kom spoedig” (22.20)</p>

Fig.19 Epiloog: Jezus en het oordeel

Johannes: “Alle stammen der aarde zullen over Hem weeklagen”

Aangezien het de rol is van Johannes om het boek bij de lezers te brengen (1.11), kunnen we hem beschouwen als de ‘uitgever’ van de *Openbaring*. Hij introduceert de visioenen met zijn voorwoord, de proloog (1.1-11). Net als bij de epiloog van Jezus kunnen we ook hier drie onderdelen onderscheiden. In *het eerste* (Opschrift) vermeldt Johannes dat het boek gaat over “hetgeen

PROLOOG VAN JOHANNES (1.1-11) HET OORDEEL: STRUCTUREEL MIDDELPUNT EN KERNTHEMA		
<p>1° onderdeel (Opschrift :1.1-3) ↓ “Hetgeen weldra moet geschieden” (1.1)</p>	<p>2° onderdeel (Groet: 1.4-8) ↓ “Zie, Hij komt” (1.7) ↓ ORDEEL: “ALLE STAMMEN ZULLEN WEEKLAGEN” (middelpunt en kernthema)</p>	<p>3° onderdeel (Roeping van Johannes: 1.9-11) ↓ “De dag des Heren” (1.10)</p>

Fig.20 Proloog: Johannes en het oordeel

weldra moet geschieden” (1.1). In het *derde* deel (zijn Roeping) verwijst hij daarnaar als “de dag des Heren” (1.10). Van die dag is hij in visioen getuige geweest (16.14). Ook in de proloog van Johannes is de kernboodschap weer te vinden in het *tweede* (centrale) deel. Wanneer Jezus komt “met de wolken” is dat **om te oordelen** (1.7). Dan zullen “alle stammen der aarde... over Hem weelagen”. Dat zijn zij “die op de aarde wonen” (6.10;13.8, 12-14) en zich vijanden van God en zijn volk hebben bewezen. Johannes moet hierbij vast hebben gedacht aan het zesde zegel, waar zij vertwijfeld en wanhopig uitroepen: “Valt op ons en verbergt ons voor het aangezicht van Hem, die gezeten is op de troon, en voor de toorn van het Lam; want de grote dag van hun toorn is gekomen en wie kan bestaan?” (6.16-17).

Voorlopige conclusie: Zowel uit de epiloog van Jezus als uit de proloog van Johannes blijkt dat het *oordeel* niet alleen structureel gezien een *centrale positie* inneemt, maar ook het *kernthema* vormt.

De “Openbaring van Jezus Christus”

Op grond van wat Jezus en Johannes hebben gezegd, zal ook een studie van de *Openbaring* als geheel eenzelfde resultaat moeten opleveren. Het is nu onze taak om na te gaan of we dat ook kunnen aantonen. Die taak wordt ons eigenlijk vrij gemakkelijk gemaakt door de chiasmische structuur van de *Openbaring*. In deze ‘Analyse van de Openbaring’ is bij de eerste verkenning van het boek al kort aangegeven hoe een dergelijke structuur in elkaar zit (zie afl.1: Fig.1). Na de vermelding of opsomming van een aantal samenhangende gegevens (over een bepaald onderwerp of thema) bereiken we ‘de kern’ van het onderwerp. Die kern wordt ook wel ‘de as’ of ‘het structurele middelpunt’ van het chiasme genoemd. Vervolgens komen dan in principe de voorgaande gegevens weer opnieuw aan de orde, maar nu in spiegelbeeld. We gaan hieronder nader in op wat dat betekent voor onze huidige studie.

Alle belangrijke thema’s van de *Openbaring* zijn vervlochten in een structureel netwerk dat zorgvuldig, systematisch en doelbewust is opgebouwd. Dat netwerk is in dit geval een *chiasmische structuur*. Het zal dan ook geen ingewikkelde opgave zijn om het structurele middelpunt daarvan te bepalen. We beginnen vanzelfsprekend met een overzicht van het hele boek.

PROLOOG (1.1-11)
DE ZEVEN GEMEENTEN Bruid van het Lam op deze aarde (2.1- 3.22)
SERIE A: VISIOENEN OVER DE TOEKOMST (4.1-11.19)
SERIE B: VISIOENEN OVER DE TOEKOMST (12.1-16.21)
SERIE C: VISIOENEN OVER DE TOEKOMST (17.1-21.8)
DE “OVERWINNAARS” Bruid van het Lam op de nieuwe aarde (21.9-22.5)
EPILOOG (22.6-21)

Fig. 21 Chiasmische structuur van de Openbaring

De structuur van de hele Openbaring is schematisch weergegeven in Fig. 21. We stellen vast dat de epiloog het spiegelbeeld is van de proloog en de “overwinnaars” het spiegelbeeld van de zeven

gemeenten. Tussen deze twee 'paren' in bevinden zich de drie series visioenen over de toekomst. Daarvan neemt **serie B de middelste of centrale positie in**. We zouden deze serie dus kunnen beschouwen als de kern of het structurele middelpunt van het boek. Nu is het de vraag of we daar ook het kernthema zullen vinden. Daarvoor moeten we deze serie aan een nader onderzoek onderwerpen. Een gedetailleerde weergave van de structuur van serie B vinden we in Fig. 22.

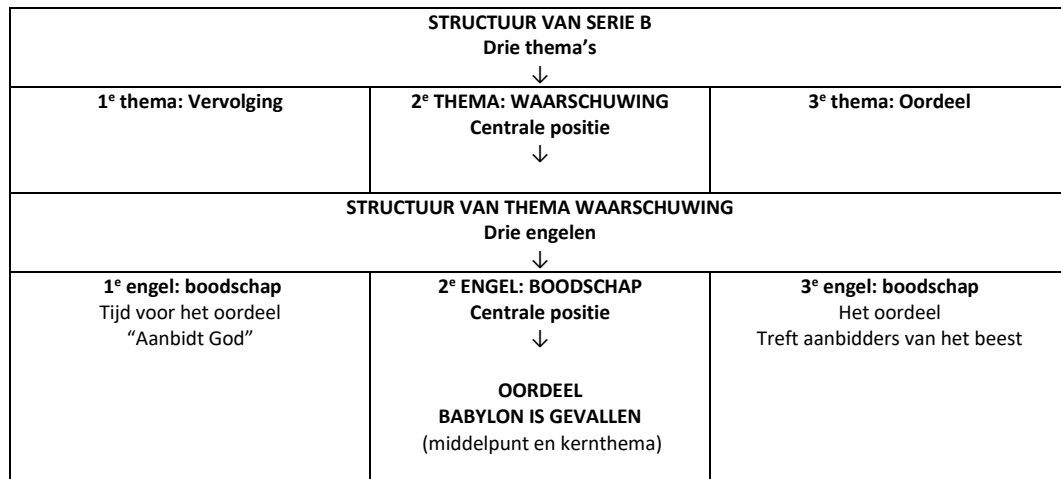

Fig.22 Het oordeel over Babylon: structureel middelpunt en kernthema

Serie B: structureel middelpunt

Uit voorgaande afleveringen van deze Analyse is ons al bekend dat de wezenlijke inhoud van serie B bestaat uit **drie thema's: vervolging, waarschuwing en oordeel**. Van deze drie neemt het thema waarschuwing de *centrale* positie in. Verder blijkt dat deze waarschuwing óók weer is samengesteld uit drie delen. Deze worden verbeeld door **drie engelen** die elk hun eigen boodschap verkondigen. Alle drie hebben betrekking op het oordeel. De *centrale plaats* is dus weggelegd voor **de tweede engel**. Omdat er geen verdere verfijning van de structuur meer mogelijk is, volgt daaruit dat hij het **structurele middelpunt** van heel de Openbaring is en dat zijn boodschap wellicht ook het *kernthema* zal bevatten. Om dat laatste te kunnen bevestigen, moeten we de boodschap van deze drie engelen aan een nader onderzoek onderwerpen.

Serie B: kernthema

1) Boodschap van de eerste engel

Hij heeft goed nieuws (evangelie) om aan deze wereld te verkondigen. Dat lijkt misschien tegenstrijdig met het oordeel dat hij komt aankondigen. Maar blijkbaar wil God niet dat zijn schepselen zonder waarschuwing in hun zonden zullen omkomen. Hij biedt aan "alle volk en stam en taal en natie" nog de mogelijkheid om zich te bekeren en niet onder zijn oordeel te vallen. De engel roept hen op om *God* te aanbidden en te eren in plaats van het beest en zijn beeld. Het is immers God die de Schepper is van "de hemel en de aarde en de zee en de waterbronnen" (14.7; vgl. 4.11). Daarnaast is er nog een andere categorie mensen waarvan God wil dat zij aan het oordeel zullen ontkomen. Zij horen al bij zijn volk, maar ze bevinden zich nog in Babylon, de stad die haar zekere ondergang tegemoet gaat. Zij krijgen nog een extra aanmaning, niet hier maar in hoofdstuk 18. Daar lezen we dat een stem vanuit de hemel hen dringend oproept Babylon te verlaten: "Ga uit van haar, mijn volk, opdat gij geen gemeenschap hebt aan haar zonden en niet ontvangt van haar plagen. Want haar zonden hebben zich opgehoopt tot aan de hemel en God heeft aan haar ongerechtigheid gedacht" (18.4-5). Ook voor deze mensen is de waarschuwing voor het aanstaande oordeel dus 'goed nieuws'.

Deze eerste engel heeft echter vooral goed nieuws voor degenen die ondanks alle druk die op hen werd uitgeoefend tóch hebben *geweigerd* het beest en zijn beeld te aanbidden. Zij worden daarvoor

nu wel met de dood bedreigd. Maar als de nood het hoogst is, is de redding nabij. Deze engel verzekert hen dat “de ure van zijn oordeel is gekomen” (14.7). Het is zeer terecht dat Johannes de boodschap van deze engel “*eeuwig evangelie*” noemt. Want Gods oordeel staat absoluut vast, het is onafwendbaar en onomkeerbaar. Kort hierna zullen de woorden klinken: “Het is geschied” (16.17). Dan zal God bij zijn dienaren “alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er meer zijn, want de eerste dingen zijn voorbij gegaan” (21.4). Daarom is de boodschap van deze engel voor hen zulk goed nieuws en kunnen ze met vreugdevol verlangen uitzien naar de dag van het oordeel. Dat is een dramatisch verschil met hen die géén gehoor hebben gegeven aan de oproep van deze engel

2) *Boodschap van de tweede engel*

De oordeelsboodschap van de eerste engel bevatte nog een positief element: de mogelijkheid tot bekering. Maar bij deze tweede engel is daarvan geen sprake meer. Het oordeel dat hij over Babylon aankondigt, is zó zeker dat het al wordt voorgesteld als een voldongen feit: “Gevallen, gevallen is het grote Babylon” (14.8). Uit voorgaande studies weten we dat Babylon, als stad en als hoer, symbool staat voor de afvallige machten die zowel God als de gelovigen vijandig gezind waren. Ze zijn verantwoordelijk voor de vervolging en dood van talrijke gelovigen. In hoofdstuk 18 worden de zonden en de val van Babylon breed uitgemeten. Een stem uit de hemel zegt dat “haar zonden hebben zich opgehoopt tot aan de hemel en God heeft aan haar ongerechtigheid gedacht” (18.5). Een van haar ergste zonden is dat “in haar werd gevonden het bloed van profeten en heiligen en allen die geslacht zijn op aarde”(18.24). Daarom zal dit grote Babylon “met vuur worden verbrand; want sterk is de Here God, die haar geoordeeld heeft” (18.8). De val van Babylon is in de hemel reden tot grote vreugde: “Wees vrolijk over haar, gij hemel, en gij heiligen, en gij apostelen en profeten, want God heeft uw rechtszaak tegen haar berecht” (18.20). Dat het oordeel onomkeerbaar is, wordt symbolische uitgebeeld door een sterke engel. Hij pakt een steen op, zo groot als een molensteen en werpt die in de zee: “Zó zal Babylon met geweld geworpen worden, de grote stad, en zij zal nooit meer gevonden worden” (18.21). Iedereen die getuige is van haar val is daarover ten diepste ontzet. De koningen der aarde “die met haar gehoereerd hebben... zullen over haar wenen en weeklagen” (18.10), de kooplieden der aarde “die aan haar rijk geworden waren, zullen van verre staan uit vrees voor haar pijniging, wenend en rouw bedrijvend” (18.15) en ook de zeelieden die handel met haar hebben gedreven “bleven van verre staan... En zij wierpen stof op hun hoofden en riepen, wenend en rouw bedrijvend, zeggende: Wee, wee die grote stad... want zij is in één uur verwoest!” 18.17-19). De indrukwekkende waarschuwing van deze tweede engel neemt dan ook terecht de **centrale positie** in bij Gods drievoudige waarschuwing voor het komende oordeel

3) *Boodschap van de derde engel.*

Waar de *eerste engel* oproept tot bekering om aan het oordeel over Babylon te ontkomen, wijst de *derde engel* er nadrukkelijk op dat iedereen die zich niet heeft bekeerd in haar lot zal delen. Hij verkondigt met grote nadruk (“met luider stem”) dat iedereen die “het beest en zijn beeld aanbidt, en het merkteken op zijn voorhoofd of op zijn hand ontvangt” óók zal “drinken van de wijn van Gods gramschap, die ongemengd is toebered in de beker van zijn toorn”(14.10). Zijn boodschap is een bevestiging van Gods onveranderlijke voornemen Babylon te straffen voor al haar gruwelijke zonden.

SAMENVATTING

Uit de informatie van zowel Jezus als Johannes bleek dat het oordeel het kernthema is van de visioenen. Dat gegeven wordt ook bevestigd als we zelf in de tekst van de Openbaring onderzoek daarnaar doen. *Ten eerste* stellen we dan vast dat het **structurele middelpunt** van de *Openbaring* wordt gevormd door serie B (Fig.21). *Ten tweede*, dat ‘*waarschuwing*’ het centrale thema van deze serie is. Deze waarschuwing **heeft betrekking op Gods oordeel** en wordt verkondigd door de drie engelen uit Openbaring 14.6-11. De specifieke boodschap van de *tweede engel* (de middelste van de drie) betreft de val van Babylon.

EINDCONCLUSIE

Uit al het voorgaande kunnen we daarom de volgende eindconclusie trekken:

Het oordeel is het structurele middelpunt van de Openbaring en vormt tevens het kernthema van het boek. Het accent ligt daarbij in het bijzonder op de val van Babylon.

Tot slot

Gods oordelen zijn rechtvaardig en waarachtig. Hij straft niet zonder eerst te waarschuwen. Dat bleek al bij de zeven gemeenten. Hij waarschuwde Efeze voordat hij eventueel hun kandelaar zou wegnemen en ook Laodicéa voordat hij hen zou uitspuwen. Ook bij het oordeel dat de drie engelen aankondigen, geeft God eerst nog een waarschuwing (*eerste engel*). Maar het kwaad kan niet blijven bestaan. Babylon, toonbeeld van het kwaad, moet met wortel en tak worden uitgeroeid. Daarom wordt Gods volk opgeroepen de stad te ontvluchten, en worden de aanbidders van het beest en zijn beeld nogmaals dringend gewaarschuwd (*derde engel*). Maar wie Gods waarschuwingen in de wind slaat, zal niet aan het oordeel ontkomen. Daarover kan geen twijfel bestaan.

(Wordt vervolgd)